

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi D. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. I ACa
268/25,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 3 marca 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie w sprawie o sygn. I ACa 268/25 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu D. S. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniędzy
w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych za okres od dnia 18
stycznia 2022 r. do dnia 23 października 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w Warszawie na rzecz skarżącego kwotę 200 (dwieście) złotych
tytułem opłaty od skargi.**

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski

UZASADNIENIE

D. S. (dalej: „skarżący”) pismem z 23 października 2025 r. (data stempla prezentaty Sądu Najwyższego), działając na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) wniósł osobiście skargę na przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. I ACa 268/25. Skarżący domaga się stwierdzenia przewlekłości wskazanego postępowania, a także zobowiązania Sądu Apelacyjnego w Warszawie do niezwłocznego podjęcia czynności w sprawie, w szczególności doręczenia pism złożonych w toku postępowania oraz wyznaczenia terminu rozprawy oraz przyznania skarżącemu od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 3.473 zł, jak i zwrotu opłaty sądowej.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że pozew w niniejszej sprawie został wniesiony do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 18 stycznia 2022 r. W ocenie skarżącego sprawa przed sądem I instancji była prowadzona przewlekłe, zarówno pod kątem niedotrzymywania terminów, jak i nieprawidłowości podejmowanych czynności. Przewlekłość dotycząca tego etapu była skarżona dwukrotnie, w sprawach V S 404/22 oraz V S 92/24, w obu przypadkach rozpoznający skargę Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił ją. Aktualnie postanowienia te zaskarżone zostały do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i przyjęto je do rozpoznania. Następnie skarżący stwierdził, że apelację w sprawie wywiodły obie strony - strona powodowa 2 lipca 2024 r., zaś pozwana 8 lipca 2024 r. Sprawie nadano sygnaturę VI ACa 2937/24. Pismem z 5 sierpnia 2024 r. zakomunikowano skład sądu. Od tamtej pory, zdaniem skarżącego, ustała wszelka komunikacja sądu ze stronami.

W odpowiedzi na skargę z dnia 8 grudnia 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie jako właściwemu do jej rozpoznania na podstawie art. 4 ust. 1b ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, art. 200 § 1¹ i § 1⁴ k.p.c., gdyż skarga dotyczy działania tego Sądu, jak i Sądu

Okręgowego w Warszawie wobec podniesienia w uzasadnieniu skargi zarzutów dotyczących przewlekłego prowadzenia sprawy przed Sądem I instancji oraz wynikającego ze standardu europejskiego zakazu fragmentaryzacji postępowania, a z ostrożności procesowej o oddalenie skargi na przewlekłość postępowania w całości.

Dnia 19 grudnia 2025 r. skarżący wniósł do Sądu Najwyższego pismo stanowiące odpowiedź na stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu polegające na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W części orzeczeń w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub jej braku. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia

Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W orzecznictwie ETPC nie określono jednak sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądownoadministracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r.*, s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym nie podziela stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, że niniejsza skarga dotyczy stwierdzenia przewlekłości postępowania zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i Sądem Apelacyjnym, co czyni Sąd Apelacyjny właściwym do jej rozpoznania. Nie ulega wątpliwości, że podniesione w uzasadnieniu skargi okoliczności dotyczące postępowania przed Sądem Okręgowym stanowią jedynie tło historyczne do jednoznacznie określonego w petitum skargi żądania. Ponadto skarżący ponownie wyraźnie określił zakres zaskarżenia w piśmie z dnia 19 grudnia 2025 r. stanowiącym odpowiedź na stanowisko uczestnika.

Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 24 stycznia 2022 r. o uchylenie lub ustalenie nieważności uchwał. Sąd Okręgowy

w Warszawie wyrokiem z 24 maja 2024 r. częściowo uwzględnił powództwo. Na etapie postępowania pierwszo-instancyjnego Sąd Apelacyjny dwukrotnie rozpoznał skargi powoda na przewlekłość postępowania. Obie skargi zostały oddalone postanowieniami z 17 października 2022 r. (V S 404/22) oraz z 16 maja 2024 r. (V S 92/24).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 24 maja 2024 r. wywiódł powód oraz strona pozwana. Akta sprawy wraz z apelacjami stron zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 17 lipca 2024 r. i zarządzeniem z tego samego dnia sprawa została zarejestrowana w repertorium ACa. Sędzia referent został wylosowany w dniu 18 lipca 2024 r. Następnie zawiadomiono strony postępowania o składzie wylosowanym do rozpoznania apelacji. Zarządzeniem z 21 marca 2025 r., wobec przeniesienia sędziego referenta do innego wydziału Sądu Apelacyjnego, polecono przeprowadzenie losowania nowego sędziego referenta. Losowanie zostało przeprowadzone w dniu 21 marca 2025 r. Pismem z 25 czerwca 2025 r. powód wniósł o podjęcie czynności w sprawie zmierzających do wydania wyroku. Zarządzeniem z 31 lipca 2025 r. polecono poinformowanie powoda o rozpoznaniu niniejszej sprawy według kolejności wpływu do referatu, gdyż sprawa nie należy do kategorii spraw pilnych. Zarządzeniem z 3 listopada 2025 r. dokonano kontroli wniesionych apelacji pod kątem spełnienia wymogów formalnych, wezwano stronę pozwaną do uiszczenia brakującej części opłaty od apelacji oraz polecono doręczenie odpisów apelacji powoda pozostałym uczestnikom postępowania. W dniu 12 listopada 2025 r. do akt sprawy wpłynął wniosek o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniom Sądu Okręgowego w Warszawie. Postanowieniem z 19 listopada 2025 r. wniosek został rozpoznany.

W świetle powyższego, od dnia wniesienia apelacji i wydania zarządzenia o wpisaniu jej do repertorium ACa (tj. 17 lipca 2024 r.) do dnia wniesienia skargi do Sądu Najwyższego (tj. 23 października 2025 r.), upłynęło ponad 15 miesięcy (dokładnie rok, 3 miesiące i 6 dni). Wobec przedstawionych czynności w sprawie stanowiącej przedmiot rozpoznawanej skargi należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął czynności zmierzające do rozpoznania tej sprawy, jednak ze znaczną przerwą, a w konsekwencji nie rozpoznał jej prawomocnie

do dnia wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania, w tym przez skarżącego. Prowadzi to zatem do wniosku, że w sprawie I ACa 268/25 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Należy zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania skarżącego przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę

za zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane pozwem skarżącego wniesionym dnia 24 stycznia 2022 r. toczy się ponad 3 lata i do chwili wniesienia skargi nie zostało prawomocnie zakończone. Przewlekłość postępowania wystąpiła na jednym z jego etapów – w postępowaniu odwoławczym – i trwa ponad 15 miesięcy – na dzień wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Suma zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżącego należy zasądzić kwotę 2000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 18 stycznia 2022 r. do 23 października 2025 r., a w pozostałym zakresie żądanie skargi oddalił. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 2000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącego w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawłości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy, ma dla skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot. Należy jeszcze wskazać,

że zachowanie skarżącego w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość i nie jest zawiła, znajduje potwierdzenie w orzecznictwie.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł, co do przyznania kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 2 sentencji postanowienia.

Skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz zwrotu opłaty sądowej. Przedmiotowa skarga związana jest z przewlekłością postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie (I ACa 268/25). Strona wnosząca skargę zobowiązana była do uiszczenia opłaty od skargi, tym samym po jej stronie powstały koszty postępowania we wskazanej ustawowo wysokości. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[a.ł.]

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski